

Бесіда

ZARZĄD GŁÓWNY
STOWARZYSZENIA ŁEMKÓW

* * *

ГОЛОВНИЙ ЗАРЯД
СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ

ЛЕМКІВСЬКИЙ ДВОМІСЯЧНИК * РІК VIII № 5 (32) ВЕРЕСЕН - ЖОЛТЕН 1996 * КРЕНИЦЯ - ЛІГНИЦЯ

„ЛЕМКІВСЬКЕ ЛІТО” „ЛЕМКОВИНЫ”

Такого паскудного літа на Лемковині і не лем, особливі коли ходит о його остатню фазу, - не памятают найстаршы, сивы дідове. Так было „як в міху” - повідают, не годно ся было дждати теплого промінчыка, ден за дньом лем дощ і дощ, і студін, і студін, і шчы раз - студін.

Не было теплого промінчыка для вісвів, для отав, для зостуденілых колін, але нашол ся промінчык для душ. Кед 28 серпня, в поплудне святачного дня Успіня Божой Матері зышли ся Лемкы в просторній сали православной плебані в Горлицях, повіяло тепло. То „Лемковина” вышла на сцену з пісьном, а ей керівник Ярослав Трохановскій повіл: „Днешнім концертом зачынаме нову імпрезу на Лемковині, а радше - цикль імпрез під званьом „Лемківське Літо”. Не видиме ю - так меньше-більше повіл - як імпрезу конкуренційну для інчых імпрез, а властиві двох, бо лем тілко літніх імпрез на Лемковині - повіджме - маме. І зато же лем тілко, треба Лемковину розсьпівати, розвеселити, розбавити. Бо од пядесятьох років ходит по ній смуток”.

Повіл ішчы більше і міцніше, так міцно, же аж запрошены місцевы власти вынесло до вынесености, а нам, слухаючым, дало дуже сатисфакціі. Што державны власти, і не лем, мусят сой усвідомити же мы не погодили ся ішчы з істнуючом ситуаціём, же не забыли сме великой кривды причиненой нам перед пілстолітьом. Та не забывати, а гнівати ся - то цілком не вшытко едно. Зато тіж прекрасны як гірскы квіточкы дівчата з „Лемковины” взяли до рук по єдній червеній, тіж прекрасній, хоц колячій ружы і однесли, дарували властям, горлицкій еліті і вшыткым офіційні запрошеным гостям.

(продолжыня на сторони 10)

Віслава ШИМБОРСКА

ЗАЧУДУВАНЯ

Чом же в занадто єдній особі?
Тій а не інчий? І што ту роблю?
В ден што вітірком? Дома
не в гнізді?
В скорі не лупі? З липцьом
не листьом?

Чом же то раз лем особисто?
Такой на землі? При малій
звїзді?

По тілкох ерах неприяности?
За водоросты і вшыткы днини?
За неба снігі і від жывыны?
І ачий тепер? До кырви кости?
Сама зо собом в себе? Чом тіж
не поруч ани за горами,
не вчера ани пред вікамі
до кута смотрю до темности
— як з піднесеным череписком
смотрит што гырчыт
зване пенском?

персвїюл Петро Муртика

ЛЕМКІВСКА ВАТРА - МИХАЛІВ '96

2 і 3 серпня 1996 рока одбыла ся в Михалові наступна, 16 уж, Лемківська Ватра. Михалів, село в лігницькым воевідстві, котрого хыжы розшмарены сут серед лісів, село здавало бы ся забыте през Бога і люди, стало ся барз знане завдякы організації каждорічної імпрезы - свята лемківської культуры. Традиційна гірська ватра горіт далеко од Бескідів, на Нижнім Шлеску, але прото ест барз горяча і автентычна, збераючы попри собі соткы люди, спрагненых ей тепла і специфічної, незабытой атмосферы.

В днешній час, на меньшу ци більшу скалку, в вельох місцевостях Польщы одбываюут ся подібны свята і фестивалі. Найбарже знаны з них то акуратні ватра в Михалові і Жды-

ни, як і імпреза „Од Русаль до Яна”, організувана през Музей Лемківської Культуры в Зындрановій, в кроснянськым воевідстві. Штораз більшом популярністю тішыт ся імпреза в селі Лугы к. Добегнева в гожевськым воевідстві. Дуже того тыпу імпрез одбыват ся льокальні, в кругу родины ци знаемых. Та михалівська імпреза має налдолжшу історію. Бо перша розгоріла ся уж, а може аж, в 1980 році.

(докінчыня на сторони 9)

І МЕДЖЕНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ НАРОДНЫХ І ЕТНІЧНЫХ МЕНШОСТИ „ЕВРОПА БЕЗ ГРАНИЦ”

Был такі фестиваль в Лігници і, подібно был барз гардій. Я был на ним, а властиві - перед ним - лем єден ден. Але были такы, што были на цілым і обіцяли, ба (!) - гварантували написати о ним шыроко, шыро і гарді. До „Бесіды”, має ся розуміти.

Чекал єм на допис, а навет ждал, але єм ся не дочекал. Лишыл єм цілу страну (і тот, о ту, кавальчык) і 16 жолтня замкнул, і так уж опізнений номер. І... дальше ждал, чекал. Три тыжні минуло од оного жолтня нич єм ся здецидувал зрезигнувати; смотрте - які єм преокропечні завзятий в долготерпеливости!

Днес сідам на два-три дни, жебы перередагувати, обернути горізнач замкнений давно номер, дашто вштурити, што єм вштурити не думал і написати хоц лем дакус о тым єдным дни передфестивальово-фестивальовым, котрий єм пережыл. Написати конче, інакше Юрко погнівал бы ся на смерт.

Повіш, Шановний Чытачу - „До фраса, што мя обходят редакторе твої редакторскы біды?” і будеш мал полну рацію, Шановний Чытачу! Ты платиш, Ты вымагаш, Твоїм ділом отримувати конкреты, а не мої тлумачыня (ся!). Уж лечу, на 10 страну, котрой порожній кавальчык по оберніню горізнач „Бесіды” ішчы остал. Уж пишу, там дале - глядай, чытай...

Новини - не новини не лем з Лемковини

◆ 2 липця в Новым Саді, в помішнях Верховной Рады АО Войводины, перед численными гостями мала місце промоція Сербско-русињского словника, што має бл. 100000 слів. Над тым фундаментальным ділом працювано через 20 років.

◆ 10-12 липця на трасі: Ждьяна - Гора Явір Братство Православной Молодежи (Сандецкого Деканату) організувало паломничество. То здорова подія в нашым одроджуючым ся релігійным жытю.

◆ 3-4 серпня в Комлошці святкувано 600-ну річницю села і Ден Русинів. Приявны на торжествах представителі найвыжшых угорских державных власти поінформували, што од біжучого шкільного рока в двох оцітлых русињских селах - Комлошці і Мучоню - ведена буде наука рідного языка.

◆ 4 серпня в Лемко-Резорті (Америка) трдиційні уж організувано Талергофскій Ден, посвяченній вшануваню памяти мучеників Талергофу і інчых концентраційных лягрів І світової війны.

◆ 11 серпня в Саноку праздувано 70 річницю народнй Й. Высокопреосвященства Архиепископа Адама. Урочыстїст прикрасили выступлениями Молодїжний Хор Перемьшльско-Новосандецкой Епархі і діточнй ансамбль „Сянїчок”.

◆ 22-25 серпня в Пряшові проходил ІІ Конгрес Европейской Федерации Народных Меншости (MAISONS DE PAYS). Участ взяло 15 народных меншости з 12 держав Европы. Газдами Конгресу были Русины.

◆ 28 серпня выступом в Горлицях ансамбль „Лемковина” розпочал продолжуючий ся через місяц цикль імпрез п.н. „Лемківске Літо” (чытай на стор. 1/10)

◆ 30 серпня в Лігніци Дньом Культуры Лемківской і Сërбо-Лужьцкой розпочато І Медженародний Фестиваль Народных і Етнічных Меншости „Европа без границ”. В фестивали взял участ м.ін. ансамбль Руснаків з Югославїи (чытай на стор. 1/10)

*Послухайте вшыткы люде
лемківского роду —
кто в тым краю рідным, бідным
каламутит воду.*

*Послухайте, може ся вам
придаст тото в біді,
може навчыт шанувати
братів і сусідів.*

(Амроз)

МІСЦЕ ДЛЯ РЕФЛЕКСИЙ

Де там - навчыт! Аж і з Амрозовом мудрістю тяжко дійти до мозгів народа. Мож дійти до пят, зайти - як повідають - за нігті, долечы до живого, але гу голові зближыти ся - тяжко.

Трудно ту зрештом звати нераз головом тото, што носиме на карку. Хоц і маме даколи дашто корысне в тій порожній більшістю бочечці, не знаме зробити з того ужытку, думаеме серцьом, а радше - емоциями, котры виходят з тяжко окрісленого місця, деси спомедже жолудка, а того, што серцьом з замилуваном зовеме.

Богате было в подїі, імпрезы тогорічне осінне літо. Было ся чому попризерати, чого послухати, чым намилувати і чым

- позлостити. І кед о тото остатне ходит, причину мож веводити такой завсе од єдного, же - повім тото не своїма словами, а выїтком з надїсланого до редакції листу: „Нашы заслужены філяры своїма самолюбными і еґоїстычными поступками причыняют ся до...”

Не буду кінчыл цитаты. По што? Ци не знаме до чого ся причынаме?

Повтарят ся старий уж, вывлечений перед парудесятьома роками деси з пекла народний грїх. Жре нас, як жер, нищыт як рак, як тифус, як холєра наше народне, ледво тліюче ся жытя. Сьвіт нас гу нему провокує, а мы не годни ся слід той пресїи выслєбодити. ШТОСИ до нас влізло і вшыткы хочеме быти на самым вершкы Олимпу, а бодай - родимой Маґуры, Яворины. То ся так не даст. Нашы дідове - за десятьома заповідями - повідали: шануй вітця і матір. Не даст ся одраз быти вітцьом, ци матірю, треба быти найперше дітином, треба знати быти вдячным же берут за ручку і вчат ставляти першы крочки. Треба знати, же хоц і поставиме першы крочки, барз мало іщы знаме. „Чловек вчыт ся ціле жытя” - гварит приповідка.

В суспільным, а тым більше народным аспекті вчыти ся треба жытьом жыть, десятками, сотками, тисячами жыть. Кед нас доля, ситуація, потреба, ци штобы там не было - поставила на стільчык, вынесла на невеличкій горбок, не позерайме з него як з Маґуры, Яворины, як з Олимпу. Робме без грїху, без ЧОГОСИ свої малы діла, підняты ци призначены. Лем так годни сме завершыти велике діло.

Пробачте за мудруваня. За „великы” слова в тым „глупавым” традиційні місци. Я знам - же вшыткы сме мудры на тілко - жебы сой усвьідомити власну глупоту. Спрїбуїме.

(Петро)

МИКОЛАЙ БУРЯК

Байка - то чудовий жанр в літературі, не лем діточий. Байка бавит, байка фасцинує, байка вчит. В нашій літературі має тріох видніших байкарів, - Івана Кызака (1856-1929) Івана Русенка (1890-1960) і - ці не найорігінальнішого, хоц простого словом - Миколая Буряка (1903-86). Як видно з граничних дат жытя, споминаме того рока першу округлу - 10 річницю смерті Миколая Буряка.

Вродил ся 23 мая 1903 р. в маленькым селечку Смеречне коло Дуклі. Там, в самым серци гір, під граничними хырбетамі Бесіда, але едночасні недалеко одвічної пути вандрівок народів, численних боїв, воєн, од Аварів, Монголів зачынаючы, на німецьких фашыстах кінчаючы - формувала ся жытьова мудрість Миколая Буряка. Мудрість переказана предками, і тотя - найдена на дорозі власного жытя, нелегкого, значеного двома перебытыма війнама, переселіньом, жытя завершеного в сивых, похыленых роках - 4 вересня 1986.

Мал ем щестя знати Миколая Буряка, бесідувати з ним (в Зындрановій - де жыл зо женом остатні роки в дівкы Марії і зятя - Федора Гоца). Не глядал слів, але - здавало ся - пестил їх, важыл. Бесіда з ним не была бесідом в сенсі розмовы, а радше самым найкорыснійшым слуханьом. Бо слухало ся його чудовых розповіді як прекрасной байкы. Байкы - не як байкы, а байкы - як саме жытя.

(М)

МИКОЛАЙ БУРЯК

ОРЕЛ І КУРА

Недалеко за стодолов
Сіл орел на плоті,
Бо сой хотіл одпочыты
По высокым льоті.

Кура близко того плота
Сьмітя розгрібала,
З сідячого царя птахів
Так ся насьмівала:

„Ты цар птахів?
В тебе сила?
Літаш під небеса? —
Я тя виджу лем на плоті,
То не сут чудеса.

Я лем собі слаба кура,
А коли лем схочу,
То легонько і без туду
Тыж на пліт выскочу.”

„Ой Чубатко, - повіл орел, -
Твоя мова - бздуря,
Бо там, де вылетит орел,
Не вылетит кура.”

КУРА І БРЯЛЯНТ

За стодолом собі кура
Сьмітя розгрібала,
І в тым сьмітю, як то кура,
Пожывы глядала.

Нич не нашла, лем дороге
Зерно брылянтное,
Было оно там страчене
І ладне, як нове.

Кура його не цінила,
Хоц было выбране,
І з охотов бы го дала
За зерно ярчане.

Так даколи і для люди
Злы часы настают,
Же за малий кусок хліба
Золото оддают.

В В В

ЧЛОВЕК І ЗМЫЯ

Змыя пришла до человека
І ся жалувала,
Же одколи в сьвіті жыє,
Лем ворогіз мала.

„Дальше жыти хочу дружно,
З каждым пережыти,
Зато пришло мі той весны
Скору замінити.”

„Так, то правда
— гварит человек, —
Ты скору змінила,
Але враже своє серце
Дальше залишыла.”

ПОСУХА

Давно під гором в болоті
Жаба замешкала;
Же мешканя мала підле,
Інчого глядала.

Нашла она аж на горі
Під крячком мочыло,
І на весну там перешла,
Добрі ся їй жыло.

Аж як пришло тепле літо,
Слеky і посухы,
Гет в мочылі выскла вода,
По дні лязят мухы.

„Богы, богы! - просит жаба -
Не хочу выгоды,
Лем затопте цілу гору,
Най не бракне воды.”

Кед горячу ей молитву
Богы выслухали,
Жебы уж не нарікала,
Таку раду дали:

„Ты, Квакушко, зыйд під гору,
Назад до болота,
Про тебе топити люди
Не приде охота.”

...

І меже людми сут такы,
Што о себе дбают.
Але як буде з другыма, —
О тым не думают

ІСТОРІЯ ЦІЛКОМ НЕДАЛЕКА, А ТАКОЖ НЕЗНАНА (2)

Надіслал з Німеччини
Штефан Дігель з дому Вансач;
Автор незаний.
Текст друкує ся з захованьом языка
і авторского правопису - Редакция

Будучи високоученим (Димитрий Хомяк - припомн. з попереднього номера „Бесіды” - Ред.), знав оргінали мови єврейської і грецької і був правдоподібно в Римі, де на свої очи бачив ті старинні манускрипти Сьвятого Писаня. Коли заявив, що задля єретичних помилок і наук неможе працювати для науки Бадачів Св. Письма його страшно зненавиділи всі Дослідники.

Його протест виражений був письменно в листку „Назад до джерела, чи то до Св. Письма”. Він критикував устно і писемно науку Рузвеля, котра твердила, що Господь Ісус Христос вже прийшов і невидимо вже царює на землі від року 1914. Приїхавши до Європи в р. 1928, їздив по всіх зборах і накликував до чистої здорової науки євангельської, однако нікого нехотів хрестити. Віруючих вже було досить багато на початку 1930 р. но ще нікого не було Хрещеного воді. Зібраня відбувались в селах Боднарка, Вапенне, Перегримка. Молитва на зібраню була довгі час на ногах і поєдинча но і притакі молитви було багато уздоровлення по віри.

В р. 1929 були запрошени Братя з Боднарки на зібраня до Вапенного до Бр. Максима Бубняка, зійшло ся багато людей переважно мужеского роду. Бр. Щерба проповідував Слово Боже про обітниці Божи для тих хто буде служити Богу. Колись ті Братя вертались додому, а трех Братів і(х) провадили до села Розділя. Був сильний напад з камінем через 11 осіб, особливо на Щербу. Каміня як град летіло на него но заступив його Теодор Бубняк і так каменем дістав в голову що аж упав на землю заляний кровю. Напасники пострашили ся і поутікали, а Братя пішли додому. Хтось повідомив поліцію про напад. Справу віддали до Суду де віруючі дарували свою кривду.

В р. 1930 постановили остаточно совершати Хрещене котре б(у)ло вже конечно і розложене було на три рази. Уділював його Бр. П. Драновский. Перше Хрещене відбуло ся 15-08.1930 р. в селі Драгошов на риці, що пливе з Бортного до Горлиць. 11 душ вступило в завіт з Господом, а того самого дня совершила ся вечеря Господня в домі Бр. Андрея Химчака в Пстружнім. Друге Хрещене було в вересню в селі Клопівниця пов. Ясло, а третє в жовтню знов в Драгошові, і так повстала Євангельська Церква Христова на Лемківщині.

З початку Церква на Лемківщині була незалежною бо Бр. Драновский невітав єї до жадного Союзу, але скоро зачали приїжджати проповідники рижні, намавляли же конечно треба належати до організації Хрисиян Бабтистів, до чого дішло в р. 1931. Кождий рік відбувало ся Хрещеня з іспитом. В р. 1934 приїхав совершати Хрещеня молодий проповідник з Біблійної Школи Ілія Кубрин. Котрий ма охоту бути проповідником на Лемківщині? Він казав, що нем(а)є бути Душпастирем такі Брат що працює сокирою, мотикою, або лопатою. Перед Хрещенем вимагав щоби кождий член згодив ся платити гроши і задля того повстали велики спори, бо одні були за ним, а другі були против. Спори довели до упатку любови і з

бігом часу повстало розділення котре сталося в серпню 1935 р.

В тім часі Християне Бабтисти мали свій краєви зіст в Лодзі, під час котрого помер Начальник Паньства Польского Йосиф Пілсудкі. Через 5 днів віддавали „Голд” помершому, ривнош і на зізді Бантистів перед потретом помершого. Ті всі причини довели до розділення. Меньша частина постановила твердо держати ся організації, а більша цілком відлучила ся від проповідників. Зістали вибрані два Пресвитери для науки і зборових потреб, тоє Хрещеня, помазаня хорих і совершаня спомину Смерти Господа Ісуса Христа. Того самого року було постановлене умиваня ніг після Господньої вечери і коли се діло було перший раз сповнюване всі члени плакали з радості, що сповняють заповіді Господа нашого Ісуса Христа.

То розділення принесло велику шкоду Ділу Божому. Но ніхто того не предвидів но конечно треба було відлучити ся від зисьвітловених проповідників, котрим вже неходило о правду, а про дочасну славу і користь.

Ще перед розділенем був плян будувати молитвенний дім в селі Вапеннім, всі материяли були вже приготовлені. Всьо то забрали ті члени, що зістались при союзі Християн Бабтистів і дім той зістав збудований ними по розділеню.

Євангельська Церква дуже ся розвивала, слово Боже ширило ся на всі сторони, но прийшов упадок через зведеня, більше як 20 членів. В р. 1936 приїхав з Америки з Аргентини до свого села Явіря пов. Ясло Михаїл Шиманський. Його можна було пізнати по гордості, по осудах, по хвальбі хотяй він себе називав одиноким служителем Божим. Однако був великим зводителем, переважно він проповідував про Хрещеня Сьвятим Духом, часто казав, що хто дасть ся охрестити йому, той напевно зістане хрещений Сьвятим Духом. Котрі члени були ним зведені ті всі хрестили ся у воді другій раз через него, однако ніхто не зістав хрещений Св. Духом.

Шиманский учив, що нема жадного відпочинкового дня, ані суботи ані неділі, тому його визнавці працювали публично в неділю нераз і на перекір що було великим згіршенем для людей. Такош питя напоїв він позволив, з людей можна було сьміяти ся. По їх полю можна було пасти худобу та їздити, бо то погане прокляті. Він не узнавав жадного іншого визнання тільки своє, та хто до него був прихильний. В 1938 він виїхав знов до Аргентини на вернув ся (? - може „не вернув ся” - Ред.)

В р. 1937 стало ся велике Діло Боже в Розділю. Була там віддавна жінка що після Євангелії мала недугу, була бісновата і єї чоловік Павло Бубняк ма(в) багато горя знею. Була в рижних закладах, но коли єї привезли болізню вертала ся що раз гірше. Єї муш ривши запросити до себе віруючих на молитву хотяй сам був невіруючи. В місяцю марцю прийшло 6 членів за дозволом Господа і вночі. Та молитва хотяй була поєдинча, но така щира і та жінка Анна зістала уздоровлена, так що недуга не вернула ся до неї. Того самого року хлопець 18 літ Максим Дикий зі Пстружного зістав такош уздоровлений на тую саму недугу, то стало ся в зібраню в присутности кільканаїцят членів. Та його матери за два роки недуга повернула ся, такцо той помер.

(закінчєня в наступнім номері „Бесіды”)

50 РОКІВ (6)

Продолжуємо споминати паскудну річницю походу Лемків на Схід, на стрічу „червоного Сонця”. Пише ся тота річниця як власном кырвю, але писати ю треба. Хоцбы до того часу, покаль не уступит она місця зближающий ся велькыма кроками другій, іщы паскуднійший річниця. В нынішнім номері да-еце місце споминам селянина з Білцаревой, споминам писаным щыро, але обережні, як бы з боязню — же іщы днес, по пятдесятьох роках, тото писаня взяти до рук може дакій псих КГБ, ци УБ. То тіж сьвідощтво, барз автентичне сьвідощтво. Што з нами зробили?! Што з нас зробили!!!

ДЕЛЕГАТЫ В СЕЛІ

Война зближала ся юж гу кінцьови. Друга світова война. Войска російскы перли вперед і гнали німецькы гітлеровци на захід. А они втікали, одтале з наших сіл, з Лемковины, так на зламаны карку. На початку рока 1945 село Білцарйова остала під владаньом советскых войск. Зо села забрали до Червеной - Красной Армії, на фронт праві вшыткых молодых хлопців в войсковым віку. Люде в селі, юж змучены тым военным часом і знищены материяльно, чекали коли приде для них якіси легши час, спокійнійше жытя. Ту, на своїм власным загоні і в своїм селі. Але того часу небарз было видно.

В селі появили ся несподівано непрошены делегаты. Пришли нагваряти на выїзд до Советского Союза - до Росії. Люде в селі такых замірів не мали. Делегаты советскы зробили зобраня і агітували жебы писати ся на выїзд до Советского союза на охотників, але такых не было. За якіси короткі час зобраня в селі повторено. „Делегаты зас в селі робят зобраня” — повідают люде. І зас агітация, нагваряня од нова. Люде не писали ся дальше. Лем пару, три, або пят осиб было што не одмавляли. До них належали найвекшы богачы в селі, як то люде їх называли. Але решта села ся не писала. Делегаты советскы повтаряли дальше свої зобраня і агітували на охочи выїзд до Росії. Записало ся юж teraz клянадцет осиб. Село ціле, люде в селі зачали медитувати і ставляти тихы опоры, бо і нич немож было против явно гадати і спротивляти ся. Того ся бояли тоты, што постановили не іхати. Кажди міг лем за себе поступувати. А ту зас зобраня. „Делегаты в селі” — повідают люде.

Кілко тых зобрань было - не знам, але єдно з них было дост особливе. Бо частка родин, тых што ся записали, зачала ворогувати против тым што оставали. Зачало ся писаня до выїзду як бы цілыма родинами. Підносил ся рахунок тых што до выїзду. Зобраня тягло ся далеко в нocy. А люде, поблужены ци выстрашены, писали ся на выїзд. Іх ра-

хунок ся подвоїл, а може і потроїл. Зачали юж такой шаліти з тыма підписами.

Спосеред тых што не ішли, не годили ся на выїзд, вернул зо зобраня дою єден отец діти і муж жены і повідат по імени до ней: „Слухай, на зобраню юж гнес пописало ся моц люди. Записали ся юж кумове мої, і тамтот з вышнього кінця, і тот в селі, ту ближе, і іщы тамты і іншы назвиска. До нас, тых што не ідеме, юж навет не гадают. Робит ся в селі ненавист. Я до той хвилі не записал ем ся на выїзд зо свого села. Накапал ем ся юж по світу дост в Першу Войну Світову, забраний до австрийского войска. Але што ты повіш на то?” Жена повідат: „Маме дрібны діти... Але роб - поступуй як уважаш за ліпше.” Пішол няньо тых діти там до села іщы раз, вернул на зобраня, на тото саме, што може пред годином з него вышол. Делегаты сідили дальше, пізно в нocy чекали на тых, котры хтят ся іщы „добровільно” записувати на выїзд до Росії. Няньо своїх діти і муж жены вернул зо зобраня пізно в нocy. На выїзд до Росії не записал ся.

В селі, медже людми, змінило ся до не звірня. Кед ся зышли люде на пути, то юж і не вшыткы гадали до себе, навет „понайбіг”. Збераючы ся до Росії не орали і не сіяли. Поле, роля пустком стояла, а они нич си з того не робили, жыли надійом. Для тых зас, што оставали, што не годили ся на такій „добровільний” выїзд, што операл ся на підступах, на ріжних „хвятах”, так жебы змусіти до підпису, для тых - што орали і сіяли - пришли смутны дни, смутни час. В народі зробил ся роздир. Видно го было на каждым кроку жытя, в каждый праві родині. Хоц II світова война ся юж скінчыла, за помочом советскых делегатів кінчыл ся і давний, добрий світ. Выїжджали колишні близкы сусідове, родина. Одвороту юж не было, хоц і были такы, што выцофали бы ся охочо зо свого запису в Росію.

По двадцятьох роках преселіня до Советского Союза, в своїй кроніці пише Владимир Возняк зо села Білцарйовы (ст. 24, т. II):

„До Советской Украины поїхали на добровільне переселіня: Ваньо Хыляк, Ваньо Горощак, Настя Трохановска, Митро Капелянович, Ваньо Капелянович, Марина Пеляк, Ваньо Трохановскі сын Сидоря, Василь Ватраль, Василь Мадзелян, Кліщ Александра, Адам Трохановскі, Павел Васуля, Осиф Васуля, Антоний Трохановскі, Василь Дідович, Орест Даляк, Митро Трохановскі, Штефан Куземчак, Миколай Мадзелян, Андрий Трохановскі, Ваньо Горощак, Тевдор Горощак, Александер Хыляк, Антоний Репела, Миколай Горощак, Клементий Горощак, Василь Куземчак, Митро Трохановскі, Поливка Юрко, Ткачык Юстин, Возняк Михал, Пеляк Ваньо, Уліянна Возняк, Настя Рейда, Ваньо Галькович, Хыляк Петро, Тевдор Воленщак, Владимир Галькович, Гоґоц Петро, Тевдор Капелянович, Настя Олесневич, Марина Горощак, Миколай Костельник, Стухляк Тевдор, Стухляк Терентий, Йоган Возняк, Аксентий Поливка, Миколай Горощак сын Калініка, Миколай

Ропицкі, Калінік Горошак, Мірон Костельнік, Теофіль Костельнік, Василь Ярошак, Гриц Ярошак, Ярослав Новицкі, Александер Малиняк, Захар Кобан, Андрий Воленцак, Штефан Воленцак, Миколай Воленцак, Ярослав Воленцак, Ваньо Воленцак, Мефтодий Воленцак, Ваньо Вронік, Гаврил Тырлич, Петро Трохановскі, Миколай Трохановскі, Мефтодий Олесневич, Василь Горошак, Гаврил Пеляк, Антоний Пеляк, Данько Даляк, Ярослав Поливка, Денезий Новак, Антоний Кліщ, Миколай Куземчак, Ваньо Габура, Плюта Афтан, Фтадей Цицонь, Миколай Репела, Данько Рейда, Гриц Трохановскі, Адам Щамбура, Ярослав Галябурда, Андрий Костельнік, Миколай Валігура, Василь Федорчак, Владимир Галькович, Фтадей Трохановскі, Гриц Куземчак, Марина Куземчак з Ричок, Пелягія Радзік, Маркіна Стухляк, Юрко Вронік."

Приведений порядок выжше списаных назвиск ест веце подля замешканя люди в селі, не означат порядку записуваня ся до Росіі. Та верну іщы до кронікы Владиміря Возняка, які (ст. 79 і 80) пише:

„Не з розкошы там іхали, лем зато же - як ем споминал выжше - были утисканы од віків на ріжны способы (...) і мусіли терпіти ріжны зневагы од своїх сусідів. По друге - одчували люде недостаток з причыны обох світових воєн. (...)

Може добри бы было поіхати біднійшым Лемкам в Росію, бо іхали до рижных заморских краів на еміграцію і там жыли, може дахто і легше, як в горах Карпатах, бо спомагали свої родины, як звали, в Старым Краю. Але іхали люде на еміграцію самітны, молоды і здоровы. А як ся доробили та і фамелиі там стігали, або вертали.

До Совітского Союза поіхали Лемкы в часі по страшных войнах, вшытко было там понищено, попалены села і міста, а земля была покрыта гробами і розмаітыма знярдами. Люде до Росіі выіхали цілыма родинами, і стары і уломны і діти - яку хто мал фамелию. З дому казали забрати совітскы делегаты вшытко што ся дало забрати. Забрали люде худобу і рижну домашню посуду і одежу, але провіянту, пожывы люде під достатком не мали, бо были войном страшно вынищены, а до Кіровоградской области, там де поіхали нашы єдносельчане - Білцаровяне, іхали за шист тыжни. В самым місточку Грибові чекали цілий тыжден в колейовых вагонах нич іх машына забрала, бо то было зараз по войні, комунікація колейова слабо курсувала. За шист тыжни заіхали нашы Білцаровяне до Кіровоградской области, высіли з потягу, а там неє никого ани ничего, лем степ покрытий могылами - гробами.

Люде хотіли ся вертати назад на Лемковину. Позапригали до своїх возив свою потягову силу, яку хто мал, ци коні, ци волы, а дехто навет коровы і іхали в західню сторону. Дехто заіхал за три місяці коровами зо своіом фамелиіом аж по ріку Сян, але на Лемковину не дало ся заіхати, бо гранична страж дале не пустила.

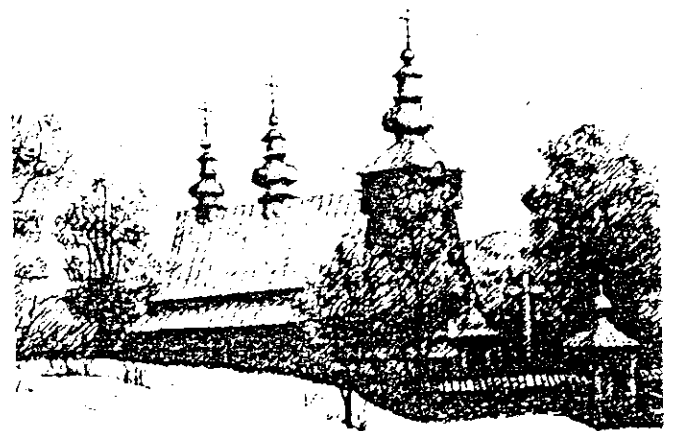
По кількох роках по тым выїзді Лемків до Совітского Союза приіхал до мене єден мій товариш з наших молодых літ і просил мене штобы історію Лемків, котры поіхали в 1945 р. в Совітскій Союз, записати. Штобы дахто прочытал о жыттю на побоевску по войні. Тот товариш (ровесник) одіхал зас до Росіі, а я на його просьбу поміщам ту короткій вершык."

(Поміщений в дописі - ту, в тым місци - верш Владиміря Возняка друкуєме на сусідній страні. Авторы же допису оддаєме назад завершующий голос - Редакция „Б”).

Вертам іщы до того місця, де писал ем - же были такы, што выцофали бы ся схочо зо свого запису і выїзду до Росіі, але то за пізно юж было і неможливе. Тоты зас родины лемківскы, што здоляли ся оперти підписам і не поіхали на всхід, наразі остали. Але в школі, в іх селі лемківскым дали ім учителя Поляка і науку вшыткым дітьом лемківскым лем по польскы, в языку польскым. До села, на місце тых люди што поіхали в Росію, дали осадників лем польских. З Лемків хоцбы дахто хтіл взяти газдивку по родині, по своїх, то были трудности, не давали. Така пришла вільніст повоєнна, свобода для Лемків. Хлопці, котрых забрали до войска, на фронт, іщы до той поры не вернули. Не было іх до часу выїзду іх власных родин в Росію. Люде в своїм селі были цілковито поневолены, на своїм власний лемківскій землі, в своїм власным селі - в Лемковині. Та жыли іщы ту, на своїм, хоц помедже Поляками, іщы два рокры. А потім, в 1947 році, выгнали Полякы Лемків зо села Білцарйова і з цілой Лемковины.

5.09.1996

Ваньо

Александер Хыляк. Церков Св. Димитрия в Білцаревій. Перо (репродукцію скорочено, за што перепрашає Автора - Редакция)

ВЛАДИМІР ВОЗНЯК

БАЛЯДА О ДАЛЕКІЙ ДОРОЗІ

Я не орю, не сію,
Бо я іду в Росію.
Я попродав коні, возы,
А сам пішоу у колхозы.

Я не сіяв, не орал,
До Росіі ём ся зберал.
Вшытко спродав за пiлдармо,
Сам в колхозне впряг ся ярмо.

До Росіі сме іхали,
Рiдне село сме пращали.
Пращай же нам рiдне село,
Жыло ся нам ту весело.

Іхали сме в Росію,
Звезлі сме ся на стацию.
Цілий тыжден сме чекалі,
Нич нам машыну прыпялі.

Уж в потягу іхаме,
Рiдныя стороны пращаме.
Пращай же нам Русь Карпатска,
Для нас красша Кіровоградска.

В потягу сме іхали,
Рiдныя горы пращали.
Пращайце нам горы мiлы,
Не будзеце нам шумілі.

Шист тыжні сме іхали
До той обіцяной землі.
Машына дальше рушыла,
А нас на стэпу лішыла.

Ні ту села, ні хаты,
Де будеме мешкаці.
Пожывы, што з дому сме взяли,
Давно я сперемінялі.

Вітер буйний повіяў
І рясний дощык поляў,
А мы так по стэгу блукаме,
Лемковіну спомінаме.

Недалека сме прашлі,
Там сме бункры аднашлі,
Котры лішылі ся по вiйні
На далекіі Украiні.

Там сме в бункрах мешкалі
І по стэпу блукалі.
Ах, кобы то крыў дастаці
І перхнуці в Карпаты.

Земля гранатамі порыта
І могыламі пакрыта.
І военнымі знар'ядамі,
Пушкамі і разбітыма автамі.

Дні і ночы мінялі,
А о нас людзе не зналі.
Так чекаме дні і ночы
Од Бога і од людзі помочы.

Аж прішоў якісiй старшына,
Пытаты ся нас зачынат:
„А што вы за ёдны людзі,
І за чым вы прііхалі сюдзі?“

„Мы в Карпатах мешкалі,
Лемкамі сме ся звалі.
В колхоз сме ся записалі
І ту, до вас, прііхалі.“

„У нас хватае работы,
Лем здравых рук і охоты.
В колхоз вас можам прыняці,
Як лем хочете працываці.“

„Нам ту трудно прывыкаты,
Вертайце нам Карпаты.
Дуже нудно нам ту жыці,
Поможце ся нам там вернуці.“

„Як не хочете тут остаці,
Вольно ся вам там вертаты.
Ту ся без вас обiйдэме,
Але вас везці не будэме.“

Коровы ём до воза запряг,
Та до болота ём застряг,
Але до такой далёкой дарогы
Шматамі коровам обвіл ём ногы

Тры мiсяці іханя,
По болотах блуканя.
Коровам з нiг кров потекла,
Бо то дарога далёка.

Заіхал ём аж по Сян,
Лемковіна уж ёст там.
Но на граніці прывіралі
І з паворотам адправілі.

Обсіл ём ся пiд Львовом,
Пiд горадам Даниловым.
До тепер ту пражываю,
Та Лемковіну спомінаю.

Смутно ёст Лемковіну спомінаці
Была она Лемкам, як рiдна маті,
Своіма багатствамі нас обсыпувала,
Своіом красотом развеселяла.

Маі, 1968

SEMAN MADZELAN

POWRÓT I SIEROCTWO

Nareszcie przy końcu kwietnia 1946r. dają mi ośmiodniowy „odpusk” na „rozysk rodziny” (familii), ale z wojska nie demobilizują. Pełen nadziei, z myślą, że już nigdy więcej mnie nie zobaczą, podchodzę do rodzinnej wsi, ale już na początku wsi dowiaduję się, że mojej rodziny nie ma, gdyż „dobrowolnie”, jak i ja do wojska, zgłosili się na wyjazd do „Rosji” albo inaczej - na radziecką Ukrainę. W jednej chwili zrozumiałem, że straciłem wszystko. Mimo to wszedłem do swej chyży, na której gospodarzyli już zupełnie nie znani mi ludzie.

Przyjęli mnie jakoś więcej jak chłodno i nie widząc tu przytułku, zostawiłem ich w spokoju. Poszedłem do dalekich naszych krewnych, których dom stał na samym skraju lasu. Przyjęli mnie z lemkowską gościnnością, ale tylko jedną noc przespałem spokojnie. Na drugą noc gdzieś koło północy wdarli się do domu bandyci i bronią sterroryzowali nas wszystkich. Grabili, co było pod ręką, i wiązali w pościelowe przyścieradła. Mnie jak „soldata” potraktowano bardzo groźnie i cały czas stał przy mnie bandyta z pistoletem, ja zaś ręce trzymałem do góry stojąc twarzą do pieca. Tylko raz uderzono mnie pistoletem. Gospodarz i gospodynia mieli potem więcej sińców, gdyż odwazili się im coś powiedzieć. Gospodarzom zabrano świąteczne ubrania, obuwie, pieniądze (musieli pokazać schowek, gdyż ich bito i grożono śmiercią), słoninę i „śliwowiec” (wódka ze śliwek pędzona domowym przemysłem). Zabrano również wszystkie moje wojenne trofeje razem z „sumką” (plecakiem), całkowite umundurowanie włącznie z czapką zimową i pilotką, koszulą i butami.

Zostałem w cudzej chacie, goły i bosi, jedynie zostały mi kalisony, w których spałem. Całe lato nie pokazywałem się między ludzi, bo nie miałem w czym. Mizernie ubrany pracowałem u tych gospodarzy za wyżywienie i dobre słowo. (...) Pasłem krowy na pastwisku i rozmawiałem z nimi jak z ludźmi. Zazdrościłem ptakom, że mają swoje gniazda, wiewiórkom, że mają swoje dziuple, mrówkom, że mają swoje mrowiska. Byłem przecież sierotą.

Взято з книжки „Мniejszość в warunkach zagrożenia. Pamiętniki Łemków” (шырше о книжці чытай на сторони 15 „Бесіды”)

ШІСТНАДЦЕТА!

На тій Ватрі веце было такых, котры стояли з боку (то найвыгіднійше) і чекали коли і што ся выдарит. Од початку видно было, же штоси недоброго ся діє. На самім початку пострямбал ся і тріс дост обіцюючий програм Ватры.

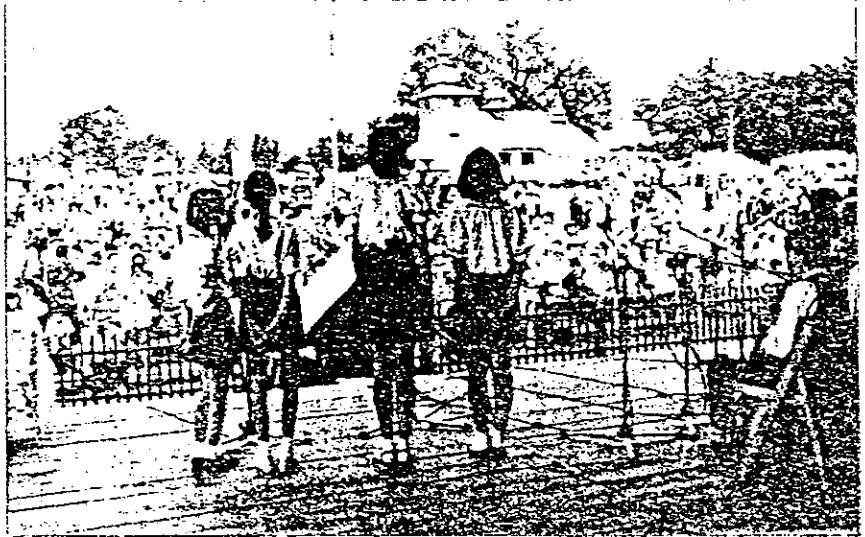
В остатніх днях нашли ся спонсоры, котры захотіли фінансувати конкурс на „Місс Ватры”. Міцно загырміло на сцені же будут великы нагороды для першых трьох „Місок”. Нитка по нитці выявило ся юж на Ватрі, же нагороды будут, але для тых, котрых выберут собі спонсоры (певно з родини).

Засмерділо кус по лісі і од того ся зачало. Дальше помогла „Лемковина”, котра захотіла выступити зо своїм програмом лем раз, і то в перший ден (выступила з добрым успіхом), певно зато, же в тот ден серед ватрянів были гості з Варшавы.

На другий ден тоту програму діру „Лемковины” треба было якоси залатати, лем не было чым, бо інчы ансамблі тіж не доіхали. Добрі же на Ватру пришло дост дуже маленькых діточок - „неуків”, котрых прібувано довчыти на сцені. Як памятам, то нигде на фестівалях не вчат, а вказуют і слухают — з чым хто пришол. Не зробил того п. Гойняк — навчыл діти перше так, же мусіл на жычыня публікы повторити свій выступ.

Пізнійше дішло до явной конкуренції на сцені: хто ліпше і довше буде нудити публіку. Удало ся тото в тім, же роздаваня нагород для діти тягло ся трираз довше як самы конкурсы. На зліст то і конкурс „Містера” (выкручений за „Міскы”) не задоволіл публіку, не вказали ся на сцені „Кумове з Михалова”, не было „концурийок”, а і „Кычера” тіж чекала аж на конец.

Чути было же в повітряю вісит свара помедже діячами. Так, сварте ся, сварте, бо так роблят

Лемкы од давных часів. Ци вы не видите? Ци вы не чусте? - Неприхильники влізают вам юж всяди. „Нелемкы” до гандлю і медже спонсорів. І будут лізти, жебы лем даяк розбити нашу правдиву іщы лемківску Ватру.

Вы заслужены філяры, сварте ся, а гнет останете сами зо своїм старомодным, навет самолюбным діяньом.

внук Амроза

МОЖЕ НЕ БЫЛО АЖ ТАК ЖЛІ?!

Не мам ся чога одгрызати, бо не был ем ту (ци - там?) головным, ани підголовным. Правда, пришло мі быти членом жірі в діточым конкурсі, правда, - мусіл ем вычпувати лавреатів при тым нещесным роздаванню нагорід. Зрештом чом - „нещесным”? Адже нагорід было так дуже (ци то жлі?), і декотры такы - же іх діти ани не знали як до ручок взяти. А то преці і так легше нич гляданя в скрини!.. То не такє просте. Треба добрі подумати - што кому і зач. Мусіло ся тягнути. Зрештом Пан Михал знал же „Лемковина” того дня уж не выступит і зо своей страны, як організатор, тіж мусіл добрі думати як залатати тоту діру. О, завадил ем о тото нещесну „Лемковину”! Зрештом - чом „нещесну”?! Кед жре ватряны кобасы, та мусит съпівати - і фертик! Хоцбы ій половини складу бракло. Або най змыкат домів, до пр, на ке-

селицю. А „Кычера” тіж не мусіла бы чекати на конец, найвыжше дівчата.

Я тіж мусіл залатати діру (в „Бесіді”), бо „втяло” мі награня з Ватры (пробачте вшыткы, котрых ем непокоіл своїм редакторским диктафоном). І залатал ем, і барз ем задоволений же ся мі кінчыт шпальта. Але найбарже задоволений ем з того же являт ся в „Бесіді” критыка наших „діян”. Бо критыка то файна річ, ой файна! Критыка направлят съвіт. А наш направити - конче!

Головний (редактор)

Поміч на видавництво і внутрішні потреби Стоваришыня Лемків

390. Хомяк М. (Устя)	20.00
391. Габура І. (Зелена Гора)	7.70
392. Цюрило І. (Бидгощ)	6.00
393. Лабовскій М. (Америка)	25.58
394. Дроздяк Т. (Рудна)	50.00
395. Горбаль Б. (Америка)	24.30
396. Ризик Дж. (Америка)	24.30
397. Кунцік Я. (Америка)	24.30
398. Михалцяцкі С. (Америка)	35.10

*Вшыткым Офіродавцям
лемківске „Боже заплач”*

Конто: ZG Stowarzyszenia Łemków
PKO Legnica Nr 39518 - 75893 - 132
з дописк. „Pomoc na wydawnictwo”

ЛЕМКІВСКА ВАТРА - МИХАЛІВ '96

(докінчыня зо сторони 1)

Початково была то цілком спонтанічна ініціатыва молодых мешканців села. І тото старчыло, бо не было потреби покликунаня нияких організаційных комітетів, застанавляня ся над праграмом, ітд. Старчыло, же хтоси придбал дровен, хтоси інчий розпалил і пильнувал огня, а вшыткы враз сьпівали і бавили ся чудово. Пізнійше, коли імпреза ставала ся барже знана і популярна, а приїжджало шторааз більше люди, зашла конечніст застановліня ся над формом ватры, достосуваном до новых обставин. Коли в 1989 році в Ліґниці зареєструвано Стоваришыня Лемків, оно скоро влучыло ся до помочы при організації ватры. Товды то імпреза придбала своє днешне облича. Выконано дуже робіт, медже інчим огорожено терен, выбудувано сцену, зорганізувано паркінґ для авт. Вшытко тото зробили еднок передовшыткым сами Михалівяне, а особливо заанґажуваны од самого початку родины Романяків і Дубеців.

Тогорічна Ватра розпочала ся в пятницю 2 серпня г'вечер привитаньом вшыткых ватровичів і запрошених гости. Минутом тишыны вшанувано памят тых што недавно одышли до тамтого сьвіта, а то - знаных і люблених Михалівян, Василя Романяка і Митра Гойдича. По тым наступил момент, на якій жде ся цілий рік - розпаліня ватры.

Пак вшытко поточыло ся уж згідні з приготовленим през організаторів сценарийом. Хоц, як ся вказало, не вшытко. Завели заграничны выканаўці, „Парадници“ з Калуша на Україні і ансамбль з Нягова на Словації. Тото причынило ся до змін в праґрамі. Але вернийме до того, што діяло ся на сцені. Ватряне взріли і почувли два найбарже знаны лемківскы ансамблі з Польщы: „Кычеру“ з Ліґниці і „Лемковину“ з Білянкы.

Перший з них запрезентувал ся на вступі з короткым праграмом, в котрым прекрасні зазвучала м. ін. пісня „Цне мі ся за тобом мій лемківскій краю“. Потім в цілий красі выступил Ансамбль Пісні і Танця „Лемковина“. Ансамбль тот, котрий был заложений в 1969 році, цілий час выступуе під артыстычным керівництвом свого заложителя Ярослава Трохановского. В Михалові выступил в барз одмолодженым складі. То уж наступна генерація Лемків засияюча його ряды. Більшости з них не было іщы на сьвіті, коли родил ся ансамбль. Але, так товды, як і днес приниманий ест ентузіастычні, достарчаючы слухачам вельох незабытых вражынь. „Лемковина“ запрезентувала богатий репертуар, в котрым нашли ся знаны вчаснійше, як і цілком новы, опрацуваня лемківскых народных пісень. Не смотрячы на молодий вік выканаўців, сформувано ся і уж окріпли ей облича. На жаль, не здійснил ся другій концерт в суботу... По тых выступлениях розпочала ся забава під голым небом. Пригrywал „Аксель“ з Громадкы. По духовій гостині каждый міг найти дашто для тіла. През цілий час (до рана) діяла мала гастрономія, так же не было проблемів з найдіньом дачого теплого до іджыня ци выпитьом зимного для охолоды.

Потім короткій одпочынок і рано наступний ден фестівалю. Сурбота то передовшыткым ден конкурсів. Брали в ним участ і діти і дорослы. Были конкурсы спортовы, музычны, поезиі, рысунку і певні іщы якысы. Не годен іх вшыткых спамятати. Вшыткы бавили ся чудово. Найбільше забавы, але тіж эмоцій, достарчыли выборы Містера Ватры, жартібливі приготовлены і ведены через Анну Рьджанич. Кандыдаты мусіли выказати ся не хоц-якыма схопністями і знаньями, котры ты-

чыли ся властиві... вшыткого. Остаточні выграл Мирослав Трохановскій з Білянкы. Мал ся тіж одбыти кнкурс на Місс, лем подібно не зголосила ся жадна кандидатка, хоц нагороды мали быти адекватны до рангы події. Найбарже был заведений хыбаль ново креуваний Містер. Но штож, король остал без королевы.

На естраді появили ся тыж ансамблі: діточий з Громадкы, під керівництвом пана Гойняка і „Ехо“ - польскій народний ансамбль з недалекого Хоцянова. З поводжыньом запрезентувала ся тыж молода выканаўчыня Аґнешка Коробчак сьпівваючы, голосом припоминаючым Мартину Якубович, лемківску поезию до скомпонуваной через себе музыкы. Свій талант выявила уж скорше, выступуючы з групом вроцлавскых студентів. Был тыж час на гумор.

Нарешті появила ся г'вечер „Кычера“ зо своїм новым праграмом. Ансамбль тот запрезентував штоси цілком нове. Задбал о то його артыстычний керівник Юрий Стариньскій, котрий был тыж головным організатором фестівалю народных меншости, імпрезы унікальной на сьвітову скалю, котра одбыла ся в Ліґниці під конец серпня. „Кычера“ вказала фрагмент того, чоґо уж никде видіти не мож - стару бескідску корчму і тото што ся в ній колиси діяло. Але неє што о тым писати. Тото треба видіти.

Потім на сцені появили ся гости з Портуґалії. Іх выступ барз подабал ся ватровичам, хоц фольклор через них вказаний ріжнит ся од лемківского, так як велика ест одлегліст котра ділит горячу Портуґалію од Бескідів. Характерным для представлених танців были руки танечників піднесены до горы - хыбаль то барз трудне - чулу ся коментаріі. Велику групу танечників спомагали сьпівакы і музыканты. А потім...

„ЛЕМКІВСЬКЕ ЛІТО” „ЛЕМКОВИНИ”

(продолжыня зо стор. 1)

Сам выступ „Лемковини” зачал ся традиційні - пісньом *Горы нашы*, хоц од деякого часу цілком одмоджаний ансамбль сьпіват ю в дакус інчым опрацуваню. Зрештом, попри „нових” піснях (в сенсі їх функціонування в ансамблю), таких як: *Сьпіваночки міді, Тече вода з явора, А там долов під облачком, Горе малынячком, Заграйте мі гушлі, ци Як єм ішол з любованя*, вернули до репертуару, але тіж в новым опрацуваню пісні сьпіваны через ансамбль давно, або барз давно, перед чвертвічом (так! - то уж тілко років, а навет більше). Серед них пісня, но дайме нато - сьпіванка *Купили мі мама короу*, сьпівана колиси чудово через „Маленьку”, як мы ю звали, - Меланію Воробель, а днес з полным, шаленым жытьом, з автентичным акторством выконуваню через Анну Гончак. Має тота пісня щестя, як гварят - до *дівчат як шваля*. Трафлена то аранжация. О інчых новостарых піснях, таких як *Казала мі мама, Кед я в поли травичку зберала, Зродили ся теркы, Самогонка* і інчых (не вшыткы стара памят закодувала) - мож бесідувати лем з захопліньом. Тото саме мож речы о выконавцях, особливі солістах; такє уж їх щестя же їх ся выразнійше видит, о них ся більше пише. Не вылаблю ся з той традиції і я, тым більше же в полні на то заслужили: Сильвія Дзядош, Лідія Трохановска, Анна Чергоняк, Галіна Чергоняк, Мірослав Кава, Славомир Гойсак, Петро Хомяк і Мирослав Трохановскій.

Репертуар днешньої „Лемковини” є барже живий, веселий, легкій. Нее в ним, так як колиси, пісень по-

ЛЕМКІВСКА ВАТРА...

зас забава до білого рана. На тот раз при музиці „Водограя”.

Назаран было звиваня шатер і... домів. Шлідуюча Лемківска Ватра на Чужыні перешла до історії. Яка буде наступна, XVII-а? Якы несподіванкы прирыхтуют організаторы? Жебы ся о тым переконати, треба приїхати за рік. Адже - до стрічы!

Славомир Молодчак

важных, трудных, болячых, патріотичных. Днес патріотизм ся уж переживат і тяжко одберат зо сцены. Служыти треба народу, такому якым є, якым ся стає. Хоц... преці пісня до слів Русенкы, з музыком Ярослава Трохановского

Глян Боже оком на Лемковину,

Помож нашому народу.

Просиме мы Тя, о Божий Сыну

О вічний мир і свободу

сьпівана на закінчыня концерту выкликала задуму, пошану до нашого і неедному загріла теплом слезом очы.

Не был єм, бо єм не міг быти, на Лемківскым Літі в Бортным (1.X), де концерт посвячено сотній річници смерти выдатного бортняна др Юліяна Пелеша (1843-1896) єпископа перемышльського, і 70-ій річници народжыня Федора Кузяка - народного діяча і маляря.

Не был єм і в Ждыни (6.IX), де Лемківскым Літом прикрашено Ден Священномученика Максима.

Был єм зато в Креници 18 вересня (ту уж єм не быти не міг), де концерт... Акуратні, ту мало быти не товды і не так. „Лемковина” щыро хтіла прикрасити великій праздник креничан - посвячыня новой церкви (7-8.IX), але... товды Фестиваль ім. Я. Кепуры занял вшыткы можливы салі в Креници, а лемківске небо, під якым мож бы было остаточні выступити - барз, ачий з радости, плакало. Та „Лемковина” в Креници і так засьпівала. Несподівано пришло запрошыня выступити перед участниками Науковой Конференції п.п. Комітету Наземной і Водной Інжинерії ПАН. З початку сьпівало ся „Лемковини” перед велькыма „панамі” досттяжко, але пак ся осьмілила і ішло як... з нут. Ту „Лемковина” засьпівала цілком нову пісню - *Колысанку*, авторства др Михала Сандовича, колиси тіж частого участника той циклічной конференції, днес міцныма акцентами вертаючого до прадідівскых корени. Сольовы партії в *Колысанці* сьпівали Андрийко Трохановскій і його сивий, баюсатий няньо Петро.

Лемківске Літо закінчыло ся выступом в Білянці - 20 вересня. Мало ся закінчыти народным фестином 21 вересня, акуратні на конец астрономічного літа, але... такого паскудного літа на Лемковині не памятают найстаршы, сивы дідове. Ага, тото уж єм писал. Штож...

Остає ждати ліпшых, теплішых будучых літ, на правду таких - якых нам треба: Лемківскых Літ! (пт)

І МЕДЖЕНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ НАРОДНИХ І ЕТНІЧНИХ МЕНШОСТИ

„ЕВРОПА БЕЗ ГРАНИЦ”

(продолжыня зо стороны 1)

Перший фестівальовий ден (29 серпня) посвячений был Серболужычанам і Лемкам, конкретнійше - їх культурі і літературі. Така чест, особливі в однесіню до Лемків была оправдана, адже організатором фестівало был, окрем Драматичного Театру в Лігници, Ансамбль Пісні і Танця „Кичера” з його дыректором Юриєм Стариньскым, котрий і вьюл стрічу гадів того дня: серболужыцкой „Домовини” і Стоваришыня Лемків.

Зачало ся од рефератів, барз інтересуючых. З великом увагом выслушал єм особливі, хоцбы і зато же єм го добрі розуміл, реферату Ярослава Горошцака. Было в ним дуже історії, той давной як і сучасной, болячой, были - зо серцьом, талантом і знаньом оповіджены - вшыткы нашы нужды і надії. Но, може не вшыткы, бо вшыткых, як ствердил сам автор реферату, оповісти в так малым преділі часу ся не даст.

Дальше бесідували о літературі своїх малых, гнобленых, але гордых народів - Петро Мурянка-Трохановскій і Єва Чорнакец.

Видит ся мі - же уж по тых выступлінях розгоріла ся якась нова, щырым теплом, горячом зроджена іскорка, котра підшептувала: я сам, ты сам, але я і ты враз - уж сме не сами. Утвердило ся тото переконаня по фільмах высвітлених дакус пізнійше. Представляли жытя двох, здавало бы ся, цілком інчых культур, але долі їх, їх днешне были як двоюрідны сестры, як слеза попри слезі. Дві - з двоїч очы. Обі, попрез глухий, маленькій ніс, такой нич о собі не знали, хоц плакали віками враз.

Потім были выступы ансамблів обох народів. А іщы потім вечеря в „Тіволі”, організуваня уж чысто прыватні через Стоваришыня Лемків. На ній, в товаристві іщы бачваньскых Руснаків, повіло ся: то мудрий фестіваль! Але іщы мудрийший буде кед збере не Поляків з Польщы, Чех, Литвы, не угорскых Хорватів, словацкых Українці. Бо то ниякы меньшости. Мудрийшым буде... Фестіваль Бездержавных Народів Европы”. Такий треба організувати конче. Для Кательонців, Басків, Бретонців, Серболужычан, Русинів... Гей! - Є там іщы дакто в нашій коханій маленькій Европі?! (м)

ПОЛЕМЯКЫ

ВИДЖУ ІНАКШЕ

Люблю чытати нашу „Бесіду“. Чытам ёй од першого нумеру, од першой леныкы на стороні першый до статной на стороні остатній, чытам з велькым заінтэресуваньом не для того, же сут в ній якісы велькы відомости, але чытам зато, же ест наша і тото для мене ест важне.

Очевидні, хцу зазначыти, же в нашый „Бесіда“ ест дуже цікавых, і ржных дописив, як напрымір тот - што пише пан Дзюбиньскій (Нр 1/28/96). Лем же пан Дзюбиньскій порушыл кілька справ такых, з котрыма я няяк ся не згаджам. І зато zostал ём змушений взяти за олувок і напісати пару здань, хоц мушу ся прызнати же барз не люблю пісати, хоцбы зато - же не мам жадного дару до пісаня. Но, але як треба, то треба.

Пан Дзюбиньскій порывнуе наш льос з льосом тых, што приіхали зо Львова, ци з Мінска і тэраз жыют на терені Гожава. Здае мі ся, же як хтоси знае хоц кус історию, то знае і о тым, же предкове тых панів пришли до Львова і до Мінска як окупанты, зачали запусцати барз глубоке коріня і в додатку нищыти коріня і культуру тых народів, котры были властителями тамтых теренів. Кажда окупация мусит ся коліси скінчыти, но і видно пришла така пора, же і іх ся закінчыла. А шановны панове приіхали на свої прастары землі пястовскы, то повинны ся з того тішыти, бо знаме о тым што лишыли на всході, а што застали на заході, по Німцях. Приіхали на захід і жыли ішы через якісий час разам з Німцями. Показували што потрафлят, каждый по свойому. Напрымір в селі Высока был такий філосаф, котрый позберал старых Німци, запряг до борін і боронил поля. В селі Нарошыці был ішы ліпшыі філосаф. На господарці, котру занял, был ішы старий Німец, властитель той господаркы. Поляк

Німця замыкал до вендзарні і папіл в вендзарні. Як чул же Німец зачынат ся юж дусити, то його выпуцал і сьміял ся як Німец перевертал ся по подвірю.

Але то не наша справа. Мы о тым знаме, бо як нас привезли на захід, то были такы што нам оповідали о своїх родаках, што котрый робил, і што котрый лишыл на сході, а што застал на заході по Німцях. А застали тильо вшыткого, же на сході такого маетку навет не віділи. На заході вшытко достали на власніст. Декотры села выглядали як міста, домы поверховы, вшытко муруване, задбане, огорожене. А як тото вшытко выглядат тэраз? Хто звертат увагу на тото, то барз добрі відит вшытко. Так само выглядают нашы села в горах, а навет гірше, бо по декотрых селах то юж нема шпіды - же ту жыли люде. Дагде ішы в беріжку кавалок мура зо старой пивниці і при ним здичала грушка, або яблін. На полях тернина і осет, де ішы кус ліпше, то гураль пасе уці.

Тото вшытко можна коротко підсумувати, так як певного часу повідал пан Герек, же „Polak rotrafi“. То было барз мудро повіджене, тилько не до кінця - же Поляк потрафит, але знищыти. Што ся тычыт того знищыня - жебым не был голословный - то подам такий прыклад: наше село Богуша было то село не вельке і не мале, 120 нумерів. Такых родин што не тримали худобы было 5, а решта, під каждым нумером, была господарка така, же ховали худобу, єдны малы веце, другы менше, але середньо мож порохувати 5 штук худобы, то в сумі было понад 500 штук. А кілько было дрібнійшой зьвірины, овец, свинь і ржного птаства, кур, гуси, качок, індиків. Люде хліба не купували, а за окупациі ішы спід каждого нумера по кілька метрів зерна мусіли оддати на контігент, і люде ішы якісий хліб ілі. А днеска в тым селі не знам ци найде ся 50 штук худобы, а до skleпу як бы хліба не привезли, то тоты што там жыют хліба бы не ілі, бо повідают: „tu sie nie nie rodzi“. Як ся буде родило, кед

нема ім хто посіяти. Там де мы зберали гардий уроджай зерна, то они не можут зобрати навет планне сіно. Бо ім николи погода не пасуе, „roz dysc pada, drugi roz za górnco“.

Кед бы можна спомнути о нашых предках, то они не пришли до Польщы як окупанты, лем як послушны обыватели, котры робили на польскых панів. І ту треба ішы дати великій знак запытаня - хто до кого пришол? Нашы предкове до Польщы, ци Польща там, де жыли нашы предкове? Але тото лишме для істориків.

Тэраз, если ходит о тоту тэоретичну можливість повороту на Лемковину, о котрый п. Дзюбиньскій пише, - же хто бы конечні хтіл, то і піше ся може вернути. Лем хтіл бым ся запытати п. Дзюбиньского - де замешкат? Коли дім його занятый, або розваленый? Хто йому даст кавалок землі? Буде купувал землю в якісого жебрака, котрый сідит на його вітчызні? Нашы прадідове одкупували лісы од польскых панів, і мы тэраз маме тото саме другій раз одкупувати? Бо хтоси на нашій землі выбудувал дім, а наш розобрал і продал, або спалил.

Мы кед бы сме жыли до той поры в своїх рідных селах, то напевно каждый мал бы выбудуваний новий дім, а котры кус оборотнійшы, то побудували бы не лем домы, а навет малы готелі, в котрых могли бы прынимати турыстів з ржных краін і жыти в достатку, і - утримувати свою традицію і культуру. Не так як днеска мусиме жыти. І хтоси повідат же маме вільніст. Што то за вільніст, як нема жадных можливости. Люде розшмарены по цілым краю, бо польскы комуністы і націоналісты в тот спосіб постановили нас знищыти. Як до той поры, то ішы ся ім іх заміры не повели, хоц під люфком карабина вшыткых выгналі як якісых переступців. Тилько же нхто за жадну „збродню“ не был осуджений через право яке в тым часі істніло. Тэраз о вшыткым, што робили комуністы, то ся кричыт голосно, же то было збродньом так, ци інче поступуваня, але о ак-

ції „Вісла” то ніхто навет не спомне же то была збродня і то не былеяка. Вшыткым тота збродня пасує, урядникам і клерикам. (...) В днешній демкорациі каждая устава, котру уважат ся за недобру, ест зміняна на ліпшу, а акция „Вісла”, устава комуністычна, ест добра і для днешніх демократів. Не зміняют ей, бо то ест на іх корист, і уважают же так може быти. Лем же в правдивій демокраціі так не може быти і нашым обовязком ест, для нас вшыткых, о свое ся допоминати.

Пан Дзюбиньскій подає дост дуже примірів, лем мают они барз мізрне порівняня. Хоцбы навет і тот, - же польське суспільство выїхало на Захід (ходить о еміграцію до Америки - прип. Ред.) і тіж ся тратит медже інчыма. То правда, лем же така - они выїхали добровільні, за ліпшым бытом, за працом і за хлібом, бо в Польцы того не мали. Нас выгнано силом, під карабином, - вшыткых, навет тых, котры бороли ся за свободу; медже інчыма згинул на фронті і мій брат. Зато Польша приготвила для нас таку вільніст. Выгнала нас з рідных домів. Товды, коли люде мали зберати плоды своей праці, мусіли вшыто лишыти. Мали домы деревяны, але задбаны, а на заході достали руїны.

Мы не мали в чым выберати як тоты панове што приїхали зо сходу. Они выберали котрий ліпший дім в місті, а на селі - котра ліпша господарка. Мы могли выберати лем в єдным - котру дзюру перше заткати, в дасі, ци в стіні, што перше вставити - вікно, ци двері. Ничого не было, бо суспільство польське як ся довідало же нас мают привозити, то вшытко нищыли. Мам довід з того дому де мы замешкали. Не было ани єдного вікна, ани двері, дзюравий дах в домі мешкальным, а стайня і стодола спалена, лем опалены муры стырчали. Таке добро мы на заході достали і так мы мешкали в тым дзюравым домі. По якісьм часі пришол до нас сусід Вацек і повідат: „Panie święty” - таку мал приповідку - „Panie święty, wy tu drzwi pozasła-

niali kocami, a ja mam takie drzwi, że będą wam tu pasować, ja wam przyniesie”. І поприносил і барз пасували, бо одтамаль были взяты. За тоты двері зажадал жебы йому выюрати кавалок поля під жыто. І так выглядало наше жытя на выгнаню.

Было бы што писати о тым выгнаню, лем же юж навет не хце ся споминати о тій трагедіі котру мы мусіли пережыти. Тераз чуєме лем єдно: же кривда діяла ся тилько для Поляків. Они без перервы кричат. О нашій кривді, яку нам зробили, ніхто не буде кричал - як мы сами не будеме кричати. І то кус голосніше як до той поры; по правді - до днес ніхто і нігдє не кричит.

Тераз хтіл бым іщы написати пару здань о тій асиміляціі, о котрий пан Дзюбиньскій дост шыроко ся выповідат, подає кілька взірців асиміляціі. (...) Я додам: были такы, же было іх по пару родин в єдній місцевости, а юж од першых дни по переселіню зачали забывати кым сут, думали же може ім ліпше буде як ся добровільні перемалюют. Але так абсолютні не было, бо в польським суспільстві так ест - чым барже ся боїш, тым веце будут ти на голову входить. Зас знам припадкы, де были в даній місцевости дві, а і єдна родина і потрафили быти собом, утримати ся при своїм. Завдякы таким Лемкам пан Дзюбиньскій по десятиох роках свого малженства мал можливіст признати ся своей жені з якого корія ся выводит.

Не даст ся вшытко так скоро позміняти, бо над вшыткым чуват іщы выжша сила. Дал Бог пану Дзюбиньському духа лемківського і буде правдивым Лемком, бо чытам його назвиско часто в нашій „Бесіді” - там де дякуют тым, котры спомагают нашу редакцію. Хтіл бым особисті подякувати пану Дзюбиньському за його щедріст. І жычыти радости з того - же однашол свою лемківску дорогу і має можливіст простити дороги інчых.

Тевдосий ДРОЗДЯК

АЛЕКСАНДЕР ДУХНОВИЧ
(1803-1865)

ПОСЛІДНЯ МОЯ ПІСНЬ

Ой дітята - соколята,
Змагайте ся на крылята!
Бо я уже сокол старий,
Уж мі крыла поламали.

Ах, кілко то стихій бурных,
Кілко молній і стріл дурных
Ізнес от врагов природных,
І од чужых і от родных.

Не красил ся пірьюм чужым,
А кріпил ся духом дужым,
Не змінял ни на страстях,
Терпіл біду в тых напастях.

Скубли врагы зо всіх сторон,
Выставляли мя на сором,
Розбивали, як колокол,
Но я остал, старий сокол.

Был соколом для родины,
Сьпівал пісні соколины,
Учыл так і вас сьпівати,
По сокольому літати.

Так, дітята - соколята,
Змагайте ся на крылята,
Старий сокол уж не може,
Він вам більше не поможе.

Білий сьвіт вап, білий сьвіт,
В ним доселі гріха ніт,
Не берте же чуже піра,
Бо то своїх лем потеря.

З мыслию о горной жызни
Жыйте благо для Отчызны,
А чужыны ся стережете,
Она не принесе щєстя.

А я свершыл свою жызнь,
Днес послідню пою піснь,
Піснь послідню для вас мыных,
Соколцков сызкрытых.

На Бєскіді, в рідным краю,
В тым ісконно рускым раю,
Де сьвіт узрїл, там лежати
Хочу вічно, спочывати.

Похоронте мя в дубрані,
При скалах, в густой темряві;
Сами здорови сьпівайте,
А о вітци памятайте.

Пережыл 37 років і 1 ден. Вмер 3 липця 1996 рока в Пряшові, де выкладал на Катедрі Славістики Університету П. Й. Шафарика. І кед бы додати лем єден, публикуваний пониже, верш, на основі той найкоротшой біографії мож бы повісти - был нашом гордістю, гордістю Бачванских Руснаків - бо одтамале походил і для свого гнізда найщырійшым серцьом жыл. Был? - Творця, поетам, выбранця народу доля дає часто коротке жытя, але пережывають они вшыткы інчы, нераз барз долги жытя. Так буде - думам - і з Владимирьом Гарянским. Свій верш „Гляданя” написал такой 10 років перед смертю. Ци был віщий? - Был! Є!

ВЛАДИМІР ГАРЯНСКІ

ГЛЯДАНЯ

долго ем был як сосна коло рікы котра глядат потіхы в морю. А пак збачыл ем зьвізду над хыжом своїом і рушыл см на гору, долго см копал скату, вышывал пісок зо сьвіжою гірскою водою, по десятьох роках нашол см грубу злату жылу, але не жадал см ю взяти!

нач мі злато в раю, і післал см голуба по своїх приятелів, гварил см: чысте повітря ту, ^{наймильшы мой,}
суг вшелеякы птахы, і зьвіры і вода чыста і мож ю пити і, вера, скарб ту: не мам го з кым поділити
і радувати ся не мам з кым!
нич ту ани купувати ніт як, післал см і другого і третього голуба, але не явили ся приятели з отечества.
был см іщы самітний, сам без любови такой см небо мал, ту в долині забыгтя, лишыл см скоро гору, але не повтерал см шлід, быти може даколи дахто наступит на злато котрого ем не пожадал, най ма ^{весе шестя,}
рушыл см ту морю, ту полудню, полудню живому, ^{склепал см сой колибу}
при побережу самым і славил см серце вшыткою воды, ^{корыткам}
см бесідувал байкы з привычки і приповідкы мой слухали прекрасны жыгелькы моря, занурял см ся жебым нашол ^{чорний}
бісер, были міцны мой плюца і острый зір, і нашол см го під каменьом, на дні, вынол см наверхы радісний і закликал приятелів з отечества жебы сме поділили радіст і славу, і сонце тото без кінця, і дівкы з чегулядовом скором, сьвіжы як такой розквітлы брескыні, але не одписали мі приятели мой, подумал см: може мя забыли сынове сьвітлости, може маюте теплы хыжы і превельо славы і пісні і може ім покров царства тяжкій од вшыткого, а може мой пісні ани не ^{встигли на}
адресы живых, і премінил см ся в чорний бісер на денци моря, в корытку наймильшым котре чуло ^{мой слова,}
вера, сню! быти може же раз дахто як я, без надії, пінызі і любови прийде, може буде нурячом добрым, быти може мя однайде, забудит?

Blagoje BAKOVIĆ

NA VEST O SMRTI VLADIMIRA GARJANSKOG

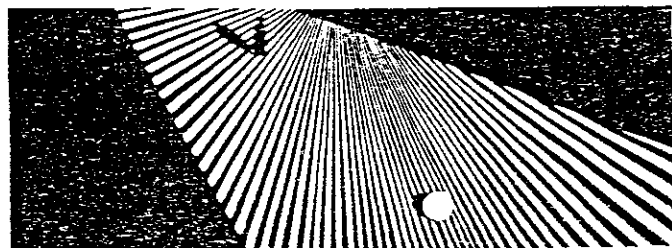
*Ispod Karpata, u dugoj zimi,
Halejeva, kroz krov, provuče rep.
Još topla u njoj se i tvoja duša dimi;
Prošao si, sad za sobom popravljáš crep.
Ko nekad, za tvojim prozorom eno
U tvojoj ulici, u Vrbasu,
Učini mi se da gledáš, u jednom času,
Zapregu koja vuče seno.
Sad prva zora evo puca -
Silazi u tvoje novo doba;
Na nebu ti je i radna soha
U kojoj večnu pesmu kuca
Ruka što se u prah sasula.
Čija značenja iz reči vire.
Iz harmonije večnog rasula
Iskoračio si, Vladimire.*

Благое БАКОВИЧ

НА ВІСТ О СМЕРТИ ВЛАДИМІРЯ ГАРЯНСКОГО

*Сніо Карпат, в час дозгой зими,
Комета Галей през дах хвіст препхала.
В ній тепла іщы твоя душа, з ней ся дымит;
Прешол єс, пак за собом поправляш главу.
Як споза вікенця свойого, гын о,
На твоїй уличці, в Вербасі.
Же смотриш (привидит ся мі в малым часі)
На коні што тягнут віз зо сіном.
Адде ден стає, стрылят промін-
Зыходит в новій твоїй потреби;
Аж і працюню маш на небі
Де пісню вічну теше, ронит
Рука што в прах ся обернула,
Значыня слів тых не вымірши.
Із гармонії згнилой молекулы
Выкочнул єс, Владимире.*

за сербо-хорватского перевьюл Петро Мурянка

Орест Дубай, Гра

1965 p.

(до попередньої сторони)

Martin PREBUDILA

IBA NIEKOĽKO MALÝCH SLOV...

Vladimirovi Garjanskému
(1959-1966)

Nelúčim sa
a nepišem preto
aby si ľahšie cestoval

dlho sme sa nevideli
ale sme sa poznali
vedeli sme načívať
a počuť sa

o živote sme málo vedeli
o smrti takmer nič
sotva niečo o umieraní tráv
a ich potomkov

vedel si povedať
že hore je vzduch riedši
ale čistejší

teraz by si nás mohol ubezpečovať
že sa tam niekde hore ľahšie spi
pokojnejšie a tichšie

o snoch by si nám mohol
prednejšie a zreteľnejšie hovoriť

i o prachu
o svojich najnovších sviatočných
šatách

otcovi univerza
stal si sa dobrým synom
tvoja reč pokojné mlčanie
mudre mlčanie mladého Diogena

ja viem že si mohol
urobiť ešte ten krok
spojiť všetky strany sveta
dotknúť sa dna premrzutej rieky
zasadiť gaštan uprostred púšte
a trpezlivo čakať aby vykličila dobrota

ale netráp sa
hodne nás ešte zostalo
a mnohí sa nám ešte pripoja
aby sme konečne prebudili oheň
lásky povedali dobré ráno
dobrote dobrý deň
a povýšenostiam dobrú noc

bez strachu že chýbim
a urazím nepoškvrnené ticho
zasielam ti niekoľko malých slov
aby si nebol celkom sám
kým nepriđeme tam niekde hore
nás niekoľko sluhov prebdených
noci a dni
a mnohí čo sa nám ešte pripoja

Л И С Т Ы

Шановний Пане,
Слава Ісусу Христу!

Я читав о Вас през мій компютер, бо існує так зване карпато-руське місце (site) на Інтернеті. Хоч я родився в Америці (моя мама чисто лемківського походження), мене барз цікавит лемківська культура. І хоч я не певний што будеме згодитися на кожну тему, я мышлю што мусиме працювати разом для добра всіх лемків, так жеби наша культура не пропала. Прошу, дайте мі знати кильо буде коштувати річна передплата Вашого журналу „Бесіда“. Я барз хотів бим отримувати журнал. Перепрошую што не пишу добрі по нашому, але читам без жадних проблемів.

Будьме здраві,

R. Trojanowski
Ingleside, Illinois

Уважаемый коллега!

Обращаюсь к Вам по важному для меня вопросу. Я славист, языковед, професор Тартуского университета. Занимаюсь, помимо прочего, русинистикой, поэтому слежу за развитием карпато-русинско-лемковских движений и возрождений в различных странах. Если с изданиями, посвященными этому, в Югославии, Словакии, Америке у меня более или менее благополучно, то, к сожалению, из Польши нет равным счетом ничего, хотя я знаю, что там вышел и учебник (грамматика?) лемковщины, и изданы какие-то книги, и выходят периодические издания, в том числе и „Бесіда“, редактируемая Вами. Мне очень необходимы издания Ваши из Польши, так как я готовлю книгу, посвященную названным движениям и попыткам локальных литературных языков.

Л И С Т Ы

Буду Вам очень признателен, если Вы пришлете мне любые номера Вашей „Бесіды“, а также другие издания или же сообщите мне адреса, по которым я мог бы сам написать.

С уважением и в ожидании ответа

Александр Д. Дуличенко
Tartu, Estonia

Дякуємо за листы і за заінтересування виданнями Стотаришыня Лемків.

Листів, в сенсі листів, не отримуємо дуже, то правда, хоц число самых замовлень на нашы видання заедно ся побільшат. І тото нас тішыт. І за тото - тіж красні дякуємо.

- Редакция

ЖЕРТВУЮТ ДЛЯ РУСКОЙ БУРСЫ

Падухович Миколай (Любін)	25.00
Стафиняк Павел (Любін)	33.00
Рытвіньскі Анна (Вінніпег)	34.00
Хомяк Мирослава (Устя)	10.00
Маляновскі Януш (Плоцк)	14.00
Квока Ірина і Іван (Горлиці)	50.00
Чергоняк Марія і Штефан (Горлиці)	260.00
Штефановска Анна (Горл.)	25.00
Бартко Штефан (Устя)	50.00
Ковальчык Ян (Любсьень)	400.00
Возняк Ваньо (Тшмель)	100.00
Lois J. Luman (Mongoeville)	64.29
Ксенич Петро (Шпротава)	20.00

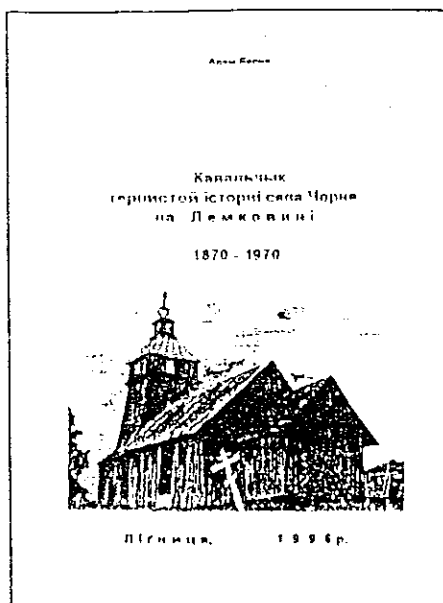
Сердечні дякуємо
— Боже заплат!

Заряд „Руской Бурсы“
в Горлицях

Нашеkonto:
Bank Przemysłowo - Handlowy
o/Gortice Nr 324816 - 53556 - 132
z dop. Stowarzyszenie „Ruska
Bursa”

спорядила О.Каня

📖 З ВИДАВНИЧОЇ ПОЛИЧКИ 📖 З ВИДАВНИЧОЇ ПОЛИЧКИ 📖 З ВИДАВНИЧОЇ ПОЛИЧКИ 📖

Адам Барна „КАВАЛЬЧЫК ТЕРНИСТОЙ ДОРОГЫ СЕЛА ЧОРНЕ НА ЛЕМКОВИНИ”, накладом Автора, під патронатом Стоваришчыня Лемків, Ліґниця 1996, стор. 210

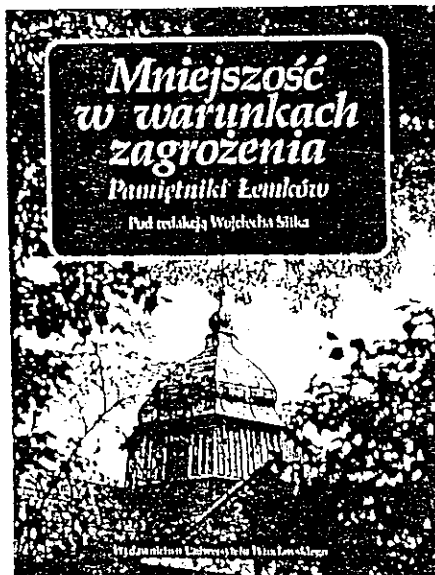
„Для тых што остали на Чужині і для тых што повернули, а найвеце для тых што придут по нас - нашого пришлого покоління, пишу тоту книжку...” - повідат во вступі Автор.

Може і правда, Пане Адаме, же найбарже хосенна буде Ваша книжка для будучых покоління. І — дай Боже! Та человек якыйсь такій харамливий, што вшытко бы для ся хтіл мати. Так, придає ся нам Ваша книжка, уж ся придає. Повім більше, — стоїт на переднім, підручным місци і сполнят ролю енциклопедії жытя наших вітців. Бо уж і мы, першы уродженці на чужий землі, хоц днес такой пядесятітліні, сивавы, або цілком білы, — не вшытко, а часто — невелико знаме о жыттю тамтой Лемковины. Нибы оповідали няньо, нибы плянтало ся в нашым дітинстві попід руки тото і сесе, взяте з ДОМУ, але кед бы пришло днес оне перечислити, были бы проблемы. Были бы, але уж іх неє, бо... старчыт сягнути на передню, підручну полицку, взяти до рук Вашу книжку і найти... вальбійку і мотуз, дурбак і мотовило.

Цінніст книжки не спроваджат ся очывидні лем до перечисліня ціп і держаків, до - так речы - матеріальной культуры. Тота друга - духовна, має в книжці, штоняйменьше, не меньше значыня. Автор представил такой вшыткы квитучы радости, а пе-

редовшыткым пекучы болі Лемка на просторі остатніх 100 років. Найтеплійше, найболеснійше - простым, невысиленым рідным словом - намалювал образ знаний му безпосередньо, писаний власным жыттьом.

До него вертати будеме нераз на сторінках нашой „Бесіды”, а найліпша нагода трафит ся уж в наступным номері.

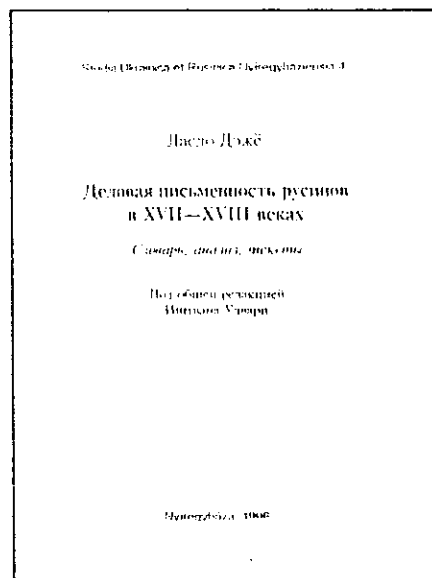
„MNIEJSZOŚĆ W WARUNKACH ZAGROŻENIA”, PAMIĘTNIKI ŁEMKÓW, Pod redakcją Wojciecha Sitka, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1996, str. 174

Книжка вышла в наслідстві конкурсу оголошеного через Інститут Соціолоґії Вроцлавского Університету. Зложыло ся на ню: редакторскій вступ - „Strategie mniejszości w warunkach zagrożenia”, 10 текстів - споминів Лемків і памятник українського сьвященника Ярослава Богатюка (котрого назвиска редактор не зна, трактуячы його текст як анонімий).

В „златій” десятці, выбраній до книжки з конкурсу нашли ся: Любомира Бінчаровска-Цьолка, Роман Хомяк, Яніна Кіселевіч (моя колишня учителька з „підставівкы”), Теодозия Колічко, Семан Мадзелян, Іван Павелчак, Михал Скірпан, Андрій Сокач, Надія Вислоцка і Ярослав Зволінскій. Деякы з тых назвиск знаме - і слушні, деякы (тіж в більшості слушні) сут для нас абстракційом. Та основным котре нас непокоїт є тото, же Пан Редактор выбрал до книжки такой самых „выбраних” і лем для ре-

презентації помістил тых „меньших”. В результаті не нашли ся в книжці вшыткы лавреаты конкурсу (а то начальний визначник селекції). Нашлі ся зато вшыткы „свідомы”. То негарді, Панове Демократы!

Найкрашшым (з літературной стороны) є текст С. Мадзеляна. Як все - в припадку того Автора - алмаз, бісер. Чом лем, Сусіде (так ем звал Автора, і так бым хтіл звати), до того болячого і прекрасного тексту, чом гу тій перлі приставили сте і г...? Ци в обличу нашой великой траґедії было то конечно? В наших зложеных обставинах слово „ренеґат” то дост тяжке слово і на додаток барз субьектывне. Мы з него, особливі пишучы о выїзді наших селян до „Росії”, іщы не корыстали. Бо человек, серед болю, повинен дашто в собі забити. І забити.

Ласло Дажэ „ДЕЛОВАЯ ПИСЬМЕННОСТЬ РУСИНОВ В XVII-XVIII ВЕКАХ”, Словарь, анализ, тексты. Под общей редакцией Иштвана Удвари, Studia Ukrainica et Rusinica Nyiregyhaziensia 4, Nyiregyhaza 1996, ст.336

Праця выдатного угорского науковця (не перша) є продложыньом досліджынь русиньской лексики, богатою і ріжнорідною - як зауважат автор. В книзі (окрем словника, який занимає більшу част), приведены памятникы писменности, як і історичны обставины їх выникніня; допільнят тото ортоґрафічний і фонетичний розбір. Сама зас книга - кед іщы не допільнят, та збогачат побільшучий ся фонд русиніанів. (М)

- О Д О З В А -

Головний Заряд Стіваришнн Лемків в Л і г н и ц и на збраню дня 11-го листопада 1996р. підняв постанову звернути ся до вшыткых Лемків старшого і молодого покоління, жыючых на Лемковині і на Чужні в справі у п а м' я т н і н' я в 1997р. 50-той річниці насильного выселінн Л е м к і в з рідных земель в Карпатах.

Велика кривда яка досягла нашу суспільніст не може быти поминена і принята обонятно, без вспільного і духового обурінн.

Тоту 50-ту річницю выселінн так на Лемковині як і на Чужні повинни зме споминати як найбільшу трагедію причинену нашому невинному народови, котрий такой кривди не зазнав од початку Його існуванн в Карпатах.

Нихто не може никого змушати ани нашмарювати Йому форми і способу споминанн той річниці, але там де прожывають выселенці повинни найти спосіб упам'ятнінн річниці выселінн.

Памяткова таблиця або крест з написом о трагічній річниці повинна найти ся майже в кождім селі на Лемковині, там де ей нихто не знищит. Може сельскы цмнтарі приймут такы памятники на довший час.

На Чужні такыма памятниками повинни заняты ся головны осередкы лемківской культури, а передовшыткым там де жыє більше выселенців.

Дорогы К р а я н е ! Де лем прожыває, розважте тоту мысль і вспільныма силами старайте ся на свій спосіб упам'ятнити тоту річницю.

Головний Заряд Стіваришнн Лемків хоче таку памяткову таблицю поставити на своїм кавальчку землі - на поли ватрянім в Михалові.

За то звертаме ся до вшыткых членів Стіваришнн і вшыткых прихильників о грошовы жертвы на тоту ціль - хто кільки може.

Наше конто банкове:

з дописом: "На помнік"

**ZARZAD GŁÓWNY
STOWARZYSZENIA LEMKÓW
PKO BP Oddział w Legnicy
№ 39518-75893-132**

Л і г н и ц я - 12.11.1996р.

Головний Заряд
Стіваришнн Лемків